

Hoog tijd voor diverse filmproductie

Interview met Margo van der Valk

Het Nederlands Filmfonds wil meer diversiteit in Nederlandse films', stelde Doreen Boonekamp eind 2015 (Het Parool 2015). De directeur/bestuurder van het Nederlands Filmfonds – belangrijkste financier van Nederlandse (co)producties – kondigde aan dat deze ambitie een prominente plaats zou krijgen in het beleid voor 2017-2020 en verder. In Nederland is er 'jarenlang verzucht dat er veel nagedacht werd over diversiteit, maar weinig werd gedaan – en dat klopt', aldus Margo van der Valk, beleidsmedewerker bij het Filmfonds en aanspreekpunt omtrent diversiteit en inclusiviteit.

Het Fonds benadert diversiteit inclusief, vertelt Van der Valk. 'Waar de maatschappelijke discussie vaak gaat over culturele diversiteit, benadrukken wij dat inclusiviteit voor ons alle dimensies bestrijkt, dus de representatie van gender, fysieke beperking, seksuele geaardheid, et cetera. Vanaf 2017 is diversiteit toegevoegd aan de beoordelingscriteria, naast inhoudelijke en zakelijke kwaliteit van elke filmproductie.' Daarnaast probeert het Fonds makers bewust te maken van de mate van deze diversiteit. 'In elk aanvraagformulier vragen we hoe de aanvrager zelf denkt om te gaan met de representatie van de Nederlandse samenleving in de productie. Aanvragers reflecteren daar sindsdien gedegen op. En als wij nog kansen zien, geven we die mee aan makers.' Blijven die suggesties liggen, dan kan het Fonds dat herhaald onder de aandacht brengen; 'dan geldt het principe "pas toe, of leg uit", zoals ook bij de Governance code cultuur en de Code culturele diversiteit.' Zo stimuleert het Fonds de bewustwording.

Gebrek aan data

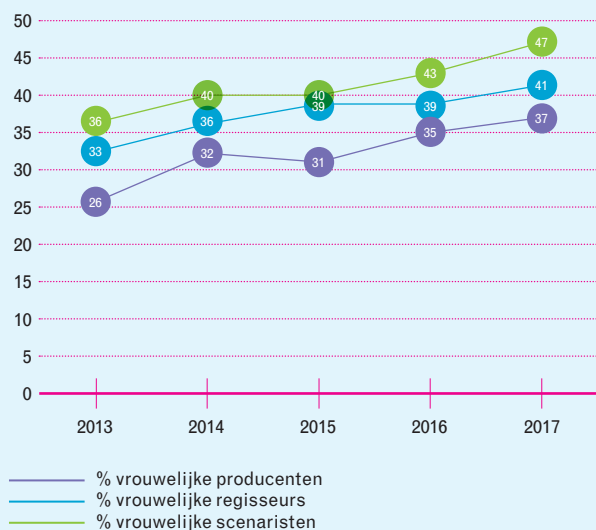
'Als publieke financier kunnen we het niet alleen. Elke beroepsgroep moet en kan zelf verantwoordelijkheid voor diversiteit nemen,' stelt Van der Valk. De makers

zijn immers artistiek en zakelijk verantwoordelijk voor het product. Ze is dan ook opgetogen dat de Dutch Directors Guild met andere beroepsverenigingen een werkgroep is gestart, die concrete voorstellen brengt. Het werk van de film- en kunstacademies is eveneens belangrijk. Academies kunnen jongeren die zich *on-screen* niet vertegenwoordigd zien, en denken dat zo'n carrière niet voor hen mogelijk is, toch aantrekken. De Filmacademie heeft daarvoor bijvoorbeeld een diversiteitsbeleid. Bij het Fonds kan in de ontwikkeling aanvullende financiering worden aangevraagd voor expertise, ook op het gebied van diversiteit. Het traint daarnaast zijn filmconsulenten en hoofden van regelingen in het omgaan met een *unconscious bias*.

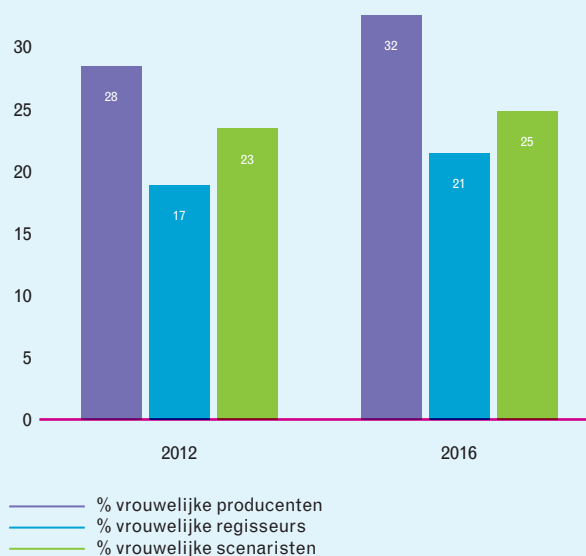
Wat bewustwording en monitoring van inspanningen in de hele filmsector complex maakt, is een gebrek aan data. Producenten doen in samenwerking met regisseurs en scenaristen een aanvraag bij het Fonds, 'en van die makers kunnen wij vanuit onze rol makkelijk monitoren hoe het gaat op genderverhouding,' aldus Van der Valk (zie figuur 1). 'Maar het is voor de sector een hele kluit om de culturele diversiteit onder die betrokkenen in kaart te brengen – laat staan om verhaallijnen, thema's, acteurs *on-screen* te inventariseren.'

Ongebalanceerde cast

In de Verenigde Staten wordt dit wel heel gedetailleerd in kaart gebracht; in 109 onderzochte Amerikaanse speelfilms blijkt slechts 28,7 procent van de pratende karakters vrouw, en zijn vrouwen vaker in sexy kleding of (gedeeltelijk) naakt in beeld (Smith et al. 2016). Bovendien zijn niet-witte etniciteiten ondervertegenwoordigd: ongeveer een kwart van de personages behoort tot minderheden (Smith et al. 2016). De Amerikaanse producties brengen dus wat betreft

Figuur 1. Percentage vrouwen onder producenten, regisseurs en scenaristen verbonden aan project-toekenningen van het Nederlands Filmfonds in 2013-2017. Bron: Nederlands Filmfonds 2018

Figuur 2. Percentage vrouwen onder producenten, regisseurs en scenaristen verbonden aan project-toekenningen van Eurimages in 2012 en 2016 (fictie, documentaire en animatie). Bron: Eurimages 2017

gender en culturele diversiteit een overwegend ongebalanceerde cast op het witte doek; ook in Nederland, waar in 2016 het marktaandeel van Amerikaanse producties in bioscoopbezoeken 74,4 procent is (Nederlands Filmfonds 2017).

De cijfers zijn niet uniek voor Hollywoodproducties; in 120 films afkomstig uit elf verschillende productie-landen varieert het percentage vrouwelijke personages van 23,6 tot 37,9 procent; van alle regisseurs van deze titels is 7 procent vrouw, onder schrijvers is dit 19,7 procent en onder producenten 22,7 procent (Smith et al. 2014). Voor de 148 films waarvoor in 2016 bij Eurimages subsidie is aangevraagd, zijn die percentages wel hoger (zie figuur 2)¹.

Laatstgenoemde cijfers laten zien dat het in Nederland heel goed gaat met genderdiversiteit onder makers. De overige data zijn echter lastig te repliceren voor de Nederlandse producties. 'Voor de genoemde Amerikaanse studie heeft een universitair team van héél veel mensen jarenlang letterlijk films bekeken en geturfd,' vertelt Van der Valk, 'maar het is wel een vraag die er nog steeds ligt; hoe gaan we dit monitoren?' ●

Literatuur

- Eurimages (2017) *Strategy for gender equality in the film industry*. Straatsburg: Eurimages.
- Het Parool (2015) 'Nederlands Filmfonds wil meer diversiteit in Nederlandse films'. In: *Het Parool*, 14 december.
- Nederlands Filmfonds (2018) *Jaarverslag 2017*. Amsterdam: Nederlands Filmfonds.
- Nederlands Filmfonds (2017) *Film facts and figures of the Netherlands. May 2017 issue*. Amsterdam: Nederlands Filmfonds.
- Smith, S., M. Choueiti en K. Pieper (2014) *Gender bias without borders: an investigation of female characters in popular films across 11 countries*. Los Angeles: USC Annenberg School for Communication and Journalism.
- Smith, S., M. Choueiti en K. Pieper (2016) *Inclusion or invisibility? Comprehensive Annenberg report on diversity in entertainment*. Los Angeles: USC Annenberg School for Communication and Journalism.

Noot

- 1 De onderzoeken van Smith et al. (2016, 2014) en Eurimages (2017) verschillen qua dataset en onderzoeksmethode, niet in het minst omdat Eurimages, net als het Filmfonds films financiert. Zie voor de volledige onderzoeken de betreffende literatuur.